

Orimattilan kaupungin metsästrategia

Kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta 13.12.2022 § 179

Valmistelu ja lisätiedot suunnittelu- ja vihertyönasiantuntija Mari Kauppinen, p.044 781 3964, mari.kauppinen@orimattila.fi

Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala on valmistellut loppuvuoden 2022 aikana Orimattilan kaupungin metsiä koskevaa metsästrategiaa (Liite Orimattilan kaupungin metsästrategialuonnos). Työ on toteutettu Orimattilan kaupungin, Ramboll Finland Oy:n ja Metsänhoitoyhdistys Uusimaan yhteistyönä.

Liite nro 4 Orimattilan kaupungin metsästrategialuonnos

Metsästrategian laadinta oli asetettu kaupunkikehitys- ja tekniselle valiokunnalle valtuustotason tavoitteeksi vuodelle 2022. Kaupungilla ei ole aiemmin ollut vastaavaa metsänhoidon periaatteita määrittelevää strategisen tason suunnitelmaa.

Strategiatyö kohdistui Orimattilan kaupungin omistamiin metsäalueisiin, jotka ovat olleet mukana MHY Uusimaan vuonna 2019 laatimassa metsäsuunnitelmassa. Metsiä on hoidettu metsäsuunnitelman tavoitteiden mukaisesti; tavoitteena ovat olleet kestävä puuntuotanto ja tasaiset hakkuutulot. Orimattilan metsien hoito on ollut metsätaloutta painottaen pitkäjänteistä ja suunnitelmallista.

Orimattilan kaupunki omistaa metsää noin 470 ha. Metsät sijoittuvat eri puolille kaupunkia. Pääosa metsistä, noin 287 hehtaaria, sijaitsee Orimattilan keskustaajaman lähialueilla. Kaupungin metsistä 55 % sijaitsee alle 300 metrin etäisyydellä taaja-asutuksesta. Kaupunkimetsille tyypillisesti keskustaajaman metsät sijaitsevat pirstaleisesti kaupunkirakenteen lomassa ja yksittäiset metsäpalstat ovat asuinalueiden tuntumassa varsin pieniä ja paikoin muodoltaan suikalemaisia.

Orimattilan metsät ovat tällä hetkellä pääosin tasaikäisrakenteisia. Varttuneita tai metsätaloudellisesti uudistuskypsiä metsiä on metsäaineiston perusteella noin 60 % metsistä. Metsätalouden näkökulmasta metsät lähestyvät kehitysastetta, jossa metsänuudistaminen on metsätalouden näkökulmasta kannattavampaa kuin puuston edelleen kasvattaminen. Toisaalta metsien virkistyskäytön näkökulmasta näiden kehitysvaiheiden metsät tarjoavat usein monenlaisia virkistysmahdollisuuksia ja luonnontuntua.

Metsästrategian laadinnan aikana selvitettiin Orimattilan asukkaiden näkemyksiä metsien käytöstä ja hoidosta metsäkyselyllä, asukastilaisuudessa sekä erillisellä opetuksen ja varhaiskasvatuksen

henkilöstölle kohdistetulla kyselyllä. Asukkaiden vastauksissa tärkeimmiksi tavoitteiksi kaupungin metsien hoidossa nousivat luonnon monimuotoisuus sekä virkistyskäyttö. Opetuksen ja varhaiskasvatuksen kyselyssä opetuksen kannalta metsissä tärkeimpinä seikkoina pidettiin luonnon monimuotoisuutta, läheistä sijaintia sekä olemassa olevaa reitistöä. Varhaiskasvatuksen näkökulmasta tärkeimpiä piirteitä olivat, kuten edellä, sijainti ja luonnon monimuotoisuus, mutta myös metsän tarjoamat mahdollisuudet eri toimintoihin, kuten majojen rakentamiseen ja leikkiin. Kyselyissä saatujen vastausten perusteella, voidaan todeta, että kaupungin metsiä käytetään monipuolisesti ulkoiluun, virkistäytymiseen ja liikuntaan sekä leikkiin ja oppimiseen.

Metsästrategian laadinnassa Orimattilan kaupungin omistamien metsien piirteitä sekä metsänkäytön tavoitteita ja periaatteita on tunnistettu metsäanalyysin, vuorovaikutuksessa koottujen näkemysten sekä työn ohjausryhmätyöskentelyssä käydyn keskustelun avulla.

Metsästrategia tukee tahtotilaa kaupunkistrategialle ja kaupungin ilmasto-ohjelmalle. Metsästrategiassa tärkeitä yhtymäkohtia kaupunkistrategiaan ovat mm. hyvinvointi, asukkaiden osallistaminen sekä mm. ekologisesti kestäväällä tavalla tuotetut palvelut.

Orimattilan kaupungin metsästrategia on pidemmän aikavälin suunnitelma ja tahtotila, joka kertoo mihin suuntaan metsien kokonaisuutta ohjataan.

Metsävisio: Luovutaan metsien taloustavoitteista ja kehitetään metsiä virkistyskäyttöön. Hyvin hoidetut metsät lisäävät asuinalueiden arvoa ja kaupungin taajama-alueiden viihtyisyyttä, luonnon monimuotoisuutta ja hiilinieluja sekä toimivat suojametsinä.

Strategian tavoitteita ja painopisteitä ovat:

Virkistyskäyttö, leikki ja oppiminen

Orimattilan kaupungin omistamista metsistä suuri osa sijoittuu taajaa-asutuksen lähialueelle. Asutuksen läheisyydessä metsien virkistyskäyttö sekä metsäympäristön käyttö mm. leikin ja oppimisen paikkana on Orimattilan kaupungin metsissä merkittävää. Metsien merkitys ymmärretään osana maisemaa ja viihtyisää asuinympäristöä.

Luonnon monimuotoisuus

Strategiatyöhön liittyvässä kyselyssä luonnon monimuotoisuus oli kyselyyn vastanneilla selvästi tärkein kaupungin metsien hoitoon liittyvä tavoite. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja kehittäminen on strategian myötä keskeinen metsienhoitoa ohjaava periaate.

Metsien hiili

Metsät ovat merkittäviä ilmastonmuutoksen hillinnässä sitoessaan ja varastoidessaan ilmakehän hiiltä kasvillisuuteen ja maaperään. Metsien hiilensidonta ja -varastointi sekä ilmastokestävyys otetaan huomioon metsiin liittyvissä toimenpiteissä.

Metsätalous

Metsiin liittyy taloudellisia mahdollisuuksia. Niiden kestävä hyödyntäminen edellyttää, että toimenpiteet yhteensovitetaan metsien muiden tavoitteiden kanssa.

Metsien luokittelu

Orimattilan kaupungin metsät luokiteltiin strategiatyössä valtakunnalliseen RAMS2020 - Viheralueiden kunnossapitoluokituksen mukaisesti. Metsäluokka määrittelee metsänkäytön tavoitteet ja metsien käsittelyn peruseräatteen. Erilaisia metsäluokkia ovat arvometsä, lähimetsä, ulkoilumetsä, suojametsä ja talousmetsä.

Arvometsät

Arvometsiksi on luokiteltu metsäalueet, joihin on arvioitu liittyvän maisemaan, kulttuuriin, luonnon monimuotoisuuteen tai muuhun metsäalueen piirteeseen liittyviä erityisarvoja, joita halutaan vaalia ja kehittää. Arvometsiksi on luokiteltu noin 8 % kaupungin metsistä. Esimerkkejä ovat mm. Jymylinnaa ympäröivä metsäalue sekä Porvoonjoen varrella Kalmonkallion metsäalue. Arvometsiin ei liity taloudellisia tuotto-odotuksia

Lähimetsät

Lähimetsät ovat asuinalueiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevia metsiä. Näiden metsien käyttö mm. oleskeluun, leikkiin, kauttakulkuun, ulkoiluun ja liikuntaan on päivittäistä. Lähimetsät ovat tärkeitä päiväkotien ja koulujen luontoleikin ja luontokasvatuksen sekä oppimisen kannalta. Lähimetsien osalta korostuu myös niiden merkitys asumisympäristön viihtyisyyteen ja turvallisuuteen.

Huomattava osa Orimattilan kaupungin metsistä on luokittelun mukaisesti asuinalueiden välittömässä läheisyydessä olevia lähimetsiä (lähes 20 %). Lähimetsän hoitoon sisältyy puuston elinvoimaisuutta, turvallisuutta ja uudistamista ylläpitävät hoitotyöt. Merkittäviä lähimetsäalueita löytyy esimerkiksi Koivulasta ja Rauhalasta sekä Pennalan alueelta. Lähimetsiin ei kohdisteta taloudellisia tuotto-odotuksia.

Ulkoilu- ja virkistysmetsät

Ulkoilu- ja virkistysmetsiksi luokitellaan asuinalueiden lähellä tai etäämmällä sijaitsevia metsiä, joita käytetään yleiseen virkistäytymiseen, kuten ulkoiluun, retkeilyyn, liikuntaan ja keruutuotteiden keräämiseen.

Ulkoilu- ja virkistysmetsiksi on luokiteltu noin 30 % kaupungin omistamista metsäalueista. Ne sijoittuvat pääosin eri puolille keskustaajamaa lähimetsiä laajempina kokonaisuuksina. Keskeisiä ulkoilu- ja virkistysmetsiä ovat mm. Lintulan alueen metsät, Ämmäntöyräs sekä Tönnön ja Peltolan metsät.

Taajaman ulkopuolella sijaitseviin ulkoilu- ja virkistysmetsiin voi liittyä maltillisia taloudellisia tuotto-odotuksia.

Suojametsät

Suojametsät sijaitsevat esimerkiksi asuinalueiden ja erilaisten häiriötä aiheuttavien toimintojen välissä. Suojametsiä on luokittelun mukaan Orimattilassa noin 4 %. Suojametsiksi on luokiteltu muutamia metsäalueita keskustaa-ajamassa mm. terveyskeskuksen ja Helsingintien välissä oleva metsäalue. Lisäksi suojametsiä on määritelty osayleiskaavojen perusteella Hennan ja Pennalan alueella.

Talousmetsät

Talousmetsät ovat metsätalouskäytössä olevia metsäalueita. Talousmetsät ovat myös virkistyskäytössä. Talousmetsiksi on luokiteltu noin 40 % kaikista Orimattilan kaupungin metsäalueista. Talousmetsät sijoittuvat haja-asutusalueille sekä taajamien reuna-alueille.

Tavoitteiden saavuttamisen edellytyksiä

Tällä hetkellä Orimattilan kaupungissa voimassa olevan metsäsuunnitelman (laadittu vuosille 2019–2028) mukainen hakkuupinta-ala on yhteensä noin 170 hehtaari ja tästä metsämaan uudistushakkuu-ala on noin 15 hehtaaria. Metsäsuunnitelmassa esitettyjen hakkuiden kantorahatuloksi on arvioitu noin 415 000 €.

Nyt laadittavassa metsästrategiassa ei ole selvitetty uusien tavoitteiden vaikutusta metsätuloihin tai metsänhoitotöiden kustannuksiin. Arvio kuitenkin on, että metsien hoito uusien tavoitteiden mukaisesti, niiden erityispiirteet huomioiden, lisää metsänhoidon kustannuksia erityisesti arvometsien ja lähimetsien osalta. Esimerkiksi lähimetsäalueiden hoidon kustannukset ovat normaaleja metsänhoidon kustannuksia korkeammat, koska työ edellyttää usein toistuvia pienimuotoisia toimenpiteitä ja mm. hakkuu- ja raivausjätteiden keruuta kyseisten töiden jälkeen. Lisäksi asukasyhteistyö sekä työmaiden turvallisuuden varmistaminen lisäävät kustannuksia.

Metsästrategian toteuttaminen käytännössä edellyttää nykyisen metsäsuunnitelman uusimista vastaamaan strategian uusia tavoitteita ja edelleen kunnossapitoluokille soveltuvia toimenpiteitä. Metsäsuunnitelman päivittämisen myötä taloudelliset vaikutukset saadaan tarkemmin selville.

Metsästrategian luonnoksen laadinnassa on pyritty laajaa osallistamiseen. Vuorovaikutusta on toteutettu asukkaiden ja sidosryhmien kanssa asukastilaisuuden ja karttapalautekyselyiden kautta. Laajan osallistamisen merkitys strategiatyössä on tärkeää. Laaja osallistuminen luo sitoutumista sekä mahdollistaa yhteisen ymmärryksen muodostumista ja tällä tavoin edesauttaa strategian toteuttamista.

Esittelijä Kaupunkikehitysjohtaja Kari Setälä

Päätösehdotus

Kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta päättää:

Pyytää metsästrategialuonnoksesta lausunnot ympäristö-, sivistys- ja hyvinvointivaliokunnalta sekä aluekumppanuuspöydiltä, vanhus- ja vammaisneuvostolta ja muilta tarvittavilta tahoilta.

Asettaa metsästrategialuonnoksen yleisesti nähtäville kaupungin kotisivuille ajalle 16. – 29.1.2023.

Päätös Valiokunta päätti yksimielisesti päätösehdotuksen mukaisesti.

Täytäntöönpano: Pöytäkirjanote ympäristö-, sivistys- ja hyvinvointivaliokunnalle, aluekumppanuuspöydille, vanhus- ja vammaisneuvostolle ja muille tarvittaville tahoille.

Kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta 21.03.2023 § 30

Valmistelu ja lisätiedot suunnittelu- ja vihertyönasiantuntija Mari Kauppinen, p.044 781 3964, mari.kauppinen@orimattila.fi

Orimattilan kaupungin metsiä koskevaa metsästrategialuonnos on edennyt päätöksenteossa hyväksyttäväksi.

Liite 3 Orimattilan kaupungin
metsästrategialuonnos liitteineen

Liite 4 Tiivistelmä: Orimattilan kaupungin
metsästrategialuonnos

Metsästrategialuonnos on ollut yleisesti nähtävillä kaupungin kotisivuilla 16. – 29.1.2023 Orimattilan kaupungintalolla 2. kerroksessa (Erkontie 9) sekä kaupungin kotisivuilla (www.orimattila.fi). Suunnitelman nähtävillä olosta on kuulutettu kaupungin nettisivujen ilmoitustaululla, Aluelehdessä ja Orimattilan Sanomissa. Metsästrategialuonnoksesta pyydettiin lausunnot.

Luonnoksesta saapui yksi muistutus sekä viisi lausuntoa. Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala kiittää saaduista lausunnoista ja muistutuksesta sekä antaa vastineet seuraavasti:

Lausunnot ja muistutus ovat oheismateriaalina.

1. Lausunto: Ympäristövaliokunta 01.02.2023 § 8
Ympäristövaliokunnan lausunto Orimattilan kaupungin
metsästrategiasta

Orimattilan ympäristövaliokunta katsoo, että metsästrategiassa on otettu kattavasti huomioon ympäristösuojelumääräykset ja nykylaisäädännön vaatimukset.

Ympäristövaliokunta pitää lähimetsiä keskellä asutusta erityisen tärkeänä ja osana kaupunkikuvaa. Näissä korostuu metsien muodostama suoja, kauniit maisemat, virkistyskäyttö, mahdollisuus liikkumiseen ja luonnonrauha. Metsästrategia tukee metsien merkitystä virkistyskäyttöön, ilmastokestävyyden huomioon ottamista ja vastuullista luontosuhteen kehittämistä.

Metsästrategia mahdollistaa Orimattilan kaupungin nykyaikaisen, suunnitelmallisen ja kestäväns metsänhoidon. Luonnon monimuotoisuuden tukemiseen ja edistämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota metsästrategian mukaisesti.

Vastine: Orimattilan metsästrategiassa on ollut mukana kaupungin omistamat metsäalueet, jotka ovat kuuluneet voimassa olevaan metsäsuunnitelmaan. Jotta asutuksen kaikki lähimetsät saadaan suunnitelmalliseen hoitoon, aloittaa kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala myös puisto- ja liikennealueiden sekä muiden merkittävien kaupungin omistamien yleisten alueiden metsien kartoittamisen, jotta ne saadaan mukaan metsäsuunnitelmaan strategian mukaisella luokituksella ja hoidolla.

Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala aloittaa metsäsuunnitelman laatimisen valmistelun uuden metsästrategian mukaisesti.

2. Lausunto: Sivistysvaliokunta 19.01.2023 § 6 § 30

Sivistysvaliokunta kiittää metsästrategian valmistelutyöstä sekä lausuntopyyntöä. Valiokunta kiittää erityisesti siitä, että leikki ja oppiminen on huomioitu strategian tavoitteissa ja painopisteissä. Mutta toivoo kestäväns kehityksen näkökulman tarkempaa esille tuomista.

Tähän liittyen on syytä tarkastella onko metsästrategian avulla mahdollista lisätä metsän osuutta leikki – ja oppimisympäristönä entisestään. Tämän mahdollistamiseksi valiokunta esittää kaupunkikehitys- ja tekniselle toimialalle yhteistyötä asiantuntijalähtöisen metsäkoulutuksen järjestämisestä. Esimerkkinä opettajien täydennyskoulutus sekä yhteistyössä kaupungin omien asiantuntijoiden ja paikallisten metsäalan toimijoiden kanssa järjestettävät tapahtumapäivät oppilaille, joissa alansa innostunut asiantuntija on osaltaan esittelemässä ja kertomassa metsään liittyviä asioita, ilmastonmuutoksen ja biodiversiteettikadon tilannetta jne.

Metsästrategian hyödyntämistä leikin ja oppimisen osalta tulee tarkastella myös rinnakkain esim. ilmasto-, kulttuuri- ja

tiedekasvatusohjelman kanssa laaja-alaisten oppimiskokonaisuuksien näkökulmasta.

Vastine: Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala pitää tärkeänä yhteistyötä sivistystoimialan kanssa. Metsien asiantuntijalähtöisen metsäkoulutuksen järjestämisen eri toteuttamisvaihtoehtoja tulee tarkastella ja toteuttaa osana strategian käytännön toteuttamista ja tuomista osaksi kaupungin toimintaa.

3. Lausunto: Hyvinvointivaliokunta 15.2.2023 § 19

Hyvinvointivaliokunta pitää lausunnossaan tärkeänä ja arvokkaana asiana, että metsästrategia on laadittu laajasti eri verkostoja osallistaen.

Metsien ja luonnon hyvää tekevä vaikutus ihmisen hyvinvointiin on kiistaton. Luonnon monimuotoisuudella ja virkistysalueilla on lukuisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin. Luonnossa liikkuminen vähentää stressiä, voimaannuttaa ja auttaa ihmisiä voimaan henkisesti ja fyysisesti paremmin. Luonnon elvyttävien vaikutusten kannalta on tärkeää, että riittävän isoja ja esteettisesti viehättäviä luontoalueita sijaitsee lähellä asutusta.

Hyvinvointivaikutusten saamiseksi metsässä ei tarvitse tehdä tai suorittaa mitään erityistä, vaan pelkkä oleskelukin riittää. Metsää pidetään turvallisena, rauhoittavana ja voimaannuttavana elementtinä. Erityisesti ikääntyneillä metsäympäristö aktivoi muistitoimintoja sekä lisää fyysisiä ja psyykkisiä voimavaroja, ja siksi onkin tärkeää, että metsissä kulkee myös ylläpidettyjä, esteettömiä reitistöjä, kuten nykyinen Tönnö-Kaitila luontopolku.

Kun metsää käsitellään jatkuvan kasvatuksen menetelmällä, sen puuston ikärakennepaja säilyy luonnollisempaa ja myös virkistyskäyttöön liittyvät arvot säilyvät metsässä paremmin. Metsä pysyy koko ajan kulkukelpoisena, antaa mahdollisuuden marjastukseen ja sienestykseen, lisää mahdollisuuksia liikunnan harjoittamiseen ja tukee ihmisten hyvinvointia. Laajat virkistyskäyttöön soveltuvat metsäalueet kunnan alueella ja erityisesti asutuskeskusten läheisyydessä lisäävät viihtyvyyttä ja toimivat vetovoimatekijänä.

Hyvinvointinäkemysten kantilta katsottuna erityisesti Etelä-Suomessa metsien ikärakenne on nuorta ja kiertoaikojen pidentäminen voisi lisätä metsien virkistyskäyttöarvoa. Järeä puusto ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen metsässä lisää metsien elvyttäviä vaikutuksia. Orimattilan metsistä n. 60 % on strategian mukaan varttuneempaa metsää, joka on hyvinvointinäkökulmasta positiivista.

Hyvinvointivaliokunta näkee tärkeänä, että metsiä hoitamalla mahdollistetaan monipuoliset virkistys- ja liikuntamahdollisuudet. Metsien hyvinvointivaikutukset voisivat näkyä strategiassa laajemmin.

Hyvinvointivaliokunta” pitää tärkeänä, että luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi pyritään säästämään ja lisäämään metsissä koivun lisäksi myös muiden lehtipuiden osuutta. Huomioiden erityisesti strategia Luonnon monimuotoisuus”-kohta: Suomen puusto on 97 % koivua, mäntyä ja kuusta sekä 3 % muita puulajeja. Muiden lehtipuiden säästäminen metsissä lisää metsän monimuotoisuutta. tavoitteena nostaa muiden lehtipuiden %-osuutta kolmesta prosentista viiteen prosenttiin.

Vastine: Tuleva metsäsuunnitelma tulee perustumaan metsänhoitomenetelmien osalta Orimattilan kaupungin metsästrategian tavoitteisiin sopivaksi, sisältäen mm. jatkuvan kasvatuksen menetelmän käytön sekä lehtipuiden osuuden kasvattamisen Orimattilan kaupungin metsissä näihin tavoitteisiin soveltuvien metsäalueiden osalta.

Hyvinvointi- ja liikuntavaikutukset ovat tärkeä osa metsien virkistyskäyttöä. Hoitamalla metsiä metsästrategian tavoitteiden mukaisesti mahdollistetaan ja vahvistetaan monipuolisia virkistys- ja liikuntamahdollisuuksia. Erityisesti lähimetsien sekä ulkoilu- ja virkistymetsien merkitys virkistyskäytössä on tunnistettu strategiassa kuvatuissa metsien hoidon tavoitteissa ja painopisteissä.

4. Lausunto: Keskustan aluekumppanuuspöytä 12.1.2023

Keskustan aluekumppanuuspöytä on käsitellyt Orimattilan kaupungin metsästrategiaa koskevan lausuntopyynnön. Aluekumppanuuspöytä puoltaa metsästrategiaa ja toteaa asukkaiden mielipiteen tulleen hienosti kuuluksi. Toivomuksena, että myös tulevilla toteutuksilla asukkaiden toiveet otetaan huomioon.

Vastine: Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala kiittää keskustan aluekumppanuuspöytää aktiivisesta osallistumisesta metsästrategiatyöhön. Asukkaiden osallistamisen ja nykyistä parempi tiedotus kaupungin metsänhoidosta on tunnistettu strategian yhdeksi jatkotoimenpiteeksi. Asukkaat toivovat lisää tietoa metsien hoidosta ja metsässä tehtävistä toimenpiteistä. Metsänhoitotöistä tiedottamista ja asukkaiden mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa tärkeiksi kokemiensa metsäalueiden kehittämiseen tullaan kehittämään. Ja kehittämistyötä tullaan tekemään yhteistyössä esim. aluekumppanuuspöytien kanssa.

5. Lausunto: Itä-Uudenmaan luonnon- ja ympäristönsuojeluyhdistys ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry 9.2.2023

Lausunnon antajat pitävät erittäin hyvänä asiana, että Orimattilassa on ryhdytty laatimaan strategiaa kunnan omistamien metsien hoitoa ja käyttöä varten, jotta metsiin liittyvät erilaiset tavoitteet voidaan sovittaa yhteen.

Lausunnon mukaan Orimattilan kaupungin metsävisiossa on oivalettu metsien suuri merkitys luonnon ja kuntalaisten hyvinvoinnin

kannalta. Taloustavoitteista luopuminen on tärkeä linjaus, joka mahdollistaa metsien tuottamien muiden hyötyjen tasapainoisen arvioinnin ja hakkuista niille aiheutuvien haittojen vähentämisen.

On myös hyvä, että strategiatyön tueksi on kartoitettu kuntalaisten ja muiden sidosryhmien näkemyksiä kyselyin. Asukaskyselyn tulokset ovat selviä: luonnon monimuotoisuus on vastaajille ylivoimaisesti tärkein tavoite kaupungin metsien hoidossa (57 % vastaajista) ja virkistyskäyttö toiseksi tärkein (35 %). Taloudelliset hyödyt olivat tärkeimpiä vain 3 %:lle vastaajista. Lausunnon mukaan tämä tavoitteiden tärkeysjärjestys ei kuitenkaan näy vielä riittävästi metsästrategiassa.

Erittäin tärkeää prosessin jatkossa on, että metsästrategiassa asetetut tavoitteet huomioidaan uusimalla kaupungin metsäsuunnitelma ja siinä linjatut hoitotoimenpiteet niiden mukaiseksi. Metsäsuunnitelmassa käytännön hoitotoimenpiteiden määrä ja painotus on suunniteltava siten, että talouskäytön painottamisesta siirrytään virkistys- ja luontoarvojen kehittämiseen asukkaiden toiveiden mukaisesti.

Lausunnon mukaan metsästrategiassa kuvataan kaupungin nykyisen metsäsuunnitelman mukaisen metsätaloudeksen taloudellista merkitystä harhaanjohtavasti: ”Metsäsuunnitelman 2019–2028 mukainen hakkuupinta-ala on yht. n. 170 ha, josta metsämaan uudistushakkuu-ala on n. 15 ha. Suunnitelmassa esitettyjen hakkuiden kantorahatuloksi on arvioitu n. 415 000 e.” Kantorahatulo kuvaa hakkuista saatavaa bruttotuloa, mutta kuntatalouteen vaikutus on huomattavasti pienempi, koska hakkuutuloista on vähennettävä hakkuiden suunnittelusta ja toteutuksesta sekä hakkuita väistämättä seuraavista myöhemmistä metsänuudistamistoimenpiteistä, taimikonhoidosta ym. aiheutuvat kustannukset. Nämä pienentävät metsätaloudesta saatavaa tuloa huomattavasti. Tämä on syytä ottaa huomioon, kun arvioidaan metsästrategian mukaisen talouskäytöstä luonto- ja virkistysarvojen vaalimiseen siirtyvän painotuksen – eli käytännössä hakkuiden vähentämisen - taloudellisia vaikutuksia. Kuntalaisten hyvinvoinnin - ja samalla kaupungin vetovoiman - lisäämisen kannalta metsien muut kuin taloudelliset arvot ovat huomattavasti merkittävämpiä.

Metsästrategiassa on tunnistettu nykyisen metsäomaisuuden heikkoudeksi iäkkäiden metsien vähäinen määrä ja metsien alhainen keskimääräinen ikä. Metsien keskimääräisen iän nostaminen ja vanhojen metsien määrän lisääminen tukisi tavoitteena hyvin niin metsien luonto- ja virkistyskäyttöarvojen kuin hiilivarastojen kasvattamisen ja ilmastonmuutoksen torjunnankin tavoitteita. Tämä on syytä ottaa huomioon metsäsuunnitelmaa laadittaessa.

Tärkeitä toimia metsäluonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi ovat esimerkiksi:

- arvokkaiden elinympäristöjen tunnistaminen ja säästäminen
- hakkuutoimenpiteiltä rauhoitettujen kohteiden lisääminen
- heikentyneiden elinympäristöjen tilan parantaminen
- vanhojen puiden säästäminen

- lahoppuun määrän lisääminen
- avohakkuiden välttäminen

Lausunnossa huomioidaan myös osallistaminen seuraavasti: Metsästrategian taustaselvitysten mukaan kuntalaiset eivät koe saavansa kovin hyvin tietoa kaupungin metsien hoidosta ja toimenpiteistä. On tärkeää tiedottaa avoimesti hyvissä ajoin suunnitelluista toimenpiteistä sekä osallistaa ihmisiä myös metsäsuunnitelman laadintaan. Lisäksi lausunnon antajat toivovat myös luonnonsuojeluyhdistysten osallistamista näihin jatkoaskeliin mm. lausuntopyyntöjen muodossa.

Lisäksi lausunnossa esitetään muutamia yksityiskohtaisempia kommentteja metsästrategiaan:

Metsäluokituksen osalta lausunnossa halutaan korostaa, että - luokkia M1 (arvometsä), talousmetsä (M3) ja S (suojelualue) lukuun ottamatta – RAMS 2020 -luokitus ei ole metsäisten viheralueiden hoidon ohjaukseen eikä metsänkäsittelyn peruseriaatteiden ja tavoitteiden määrittelyyn soveltuva järjestelmä. Tällaiseen tarkoitukseen se on aivan liian jäykkä ja kaavamainen, ja soveltuu metsäisillä viheralueilla lähinnä tilastointiin – sen jälkeen, kun yksittäisille metsikkökuviolle on määritetty mahdollisesti tarvittavat hoitotoimenpiteet kuviokohtaisen metsäsuunnittelun pohjalta. Kuviokohtaisen suunnittelun tulee tapahtua niin, että yksittäistä metsikkökuviota tarkastellaan sekä omana itsenään että osana laajempaa kokonaisuutta. Tämän tarkastelun perusteella määritellään, tarvitaanko hoitotoimenpiteitä vai ei, ja jos tarvitaan, millaisia.

Luokituksen mukaisten arvometsien tulisi lausunnon antajien mukaan olla lähtökohtaisesti metsänkäsittelyn ulkopuolella, jollei kyse ole metsäisestä puolikulttuuribiotoopista, jonka luonnonarvojen turvaaminen edellyttää käsittelyä. Eriyisen ongelmallisena koemme yleisen kirjauksen siitä, että arvometsissä voitaisiin tehdä poiminta- ja pienaukkohakkuita. Tällaiset voivat tulla kyseeseen vain silloin kun on kyse vieraspuulajien poistosta, istutettujen havupuiden poistamisesta lehdoista, tai yksittäisten vaarallisten puiden kaatamisesta ulkoilureittien reunasta tai rakenteiden välittömästä läheisyydestä.

Lausunnossa otetaan esiin myös luontotietojen puutteellisuus: ”Paikallisista luontoarvoista ja luontokohteista ei ollut tähän työhön saatavilla luontoselvitysten paikkatietoaineistoja, joten niitä ei ole voitu ottaa tarkastelussa kattavasti huomioon.”

Strategian luontotietopohjaa tulee jatkotyössä vahvistaa. Muun muassa seuraavilta alueilta tarkemmat tiedot ovat tarpeen:

1. Luontoarvojen turvaaminen niissä Porvoonjoen ja Palojoen rantametsissä ja jokeen laskevissa notkoissa sijaitsevilla metsissä, joita strategialuonnoksessa ei ole osoitettu

arvometsiksi vaan lähivirkistysmetsiksi tai ulkoilu- ja virkistysmetsiksi.

2. Luontoarvojen turvaaminen Lintulan purolaaksossa (nyt luonnoksessa ulkoilu- ja virkistysmetsää).
3. Pukkilähteen alue
4. Peltolan metsät

Vastine:

Metsästrategian mukaisessa metsävisiossa kaupunki tulee tulevaisuudessa luopumaan taloustavoitteista. Tämän hetken metsästrategiassa taloustavoitteet ovat edelleen mukana, sillä suuri osa nykyisistä talousmetsiksi luokitelluista metsäalueista on kaupungin vaihtomaita, joiden arvo talousmetsänä halutaan säilyttää tätä tarkoitusta varten.

Lausunnossa ilmoitettu huomio kantorahatulon laskentatavasta ja vaikutuksesta todellisiin metsistä saataviin taloudellisiin tuottoihin on oikea. Suurin osa kaupungin metistä on taajamametsien lähimetsiä ja erityisesti lähimetsien osalta jo nyt suunnittelusta, toteutuksesta ja asukkaiden kanssa tehtävästä vuorovaikutuksesta sekä hakkuita seuraavista myöhemmistä metsänuudistamistoimenpiteistä ja taimikonhoidosta ym. aiheutuvat kustannukset ovat lähimetsien osalta laajempia yhtenäisiä taajaman ulkopuolisia alueita suuremmat.

Kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala aloittaa metsästrategiassa asetettujen tavoitteiden mukaisen metsäsuunnitelman laadinnan. Luonnon monimuotoisuuden lisääminen on yksi strategian tavoitteista.

Asukkaiden osallistamisen ja nykyistä parempi tiedotus kaupungin metsänhoidosta on tunnistettu strategian yhdeksi jatkotoimenpiteeksi. Asukkaat toivovat lisää tietoa metsienhoidosta ja metsässä tehtävistä toimenpiteistä. Metsänhoitotöistä tiedottamista ja asukkaiden mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa tärkeiksi kokemiensa metsäalueiden kehittämiseen tullaan kehittämään. Ja kehittämistyötä tullaan tekemään yhteistyössä esim. aluekumppanuuspöytien kanssa.

Metsästrategiassa kaupungin metsät on luokiteltu RAMS 2020 -luokituksen mukaisesti. RAMS -luokitus ohjaa metsien käyttöä ja hoitoa strategian painopisteiden ja tavoitteiden mukaisesti. RAMS -luokitus tulee yhdenmukaistamaan metsien ja viheralueiden luokittelun ja selkeyttää mm. metsien hoidon periaatteita mm. asukkaille ja metsien käyttäjille. Luokittelun lisäksi yksittäiset metsäkuviot tulevat kuulumaan uuteen metsäsuunnitelmaan, jossa kuvataan tarkemmat /kuviokohtaiset hoitotoimenpiteet.

Strategian luontotietopohjaa vahvistetaan mahdollisuuksien mukaan jatkotyössä metsäsuunnittelun yhteydessä.

1. Muistutus

Muistutuksessaan Orimattilan asukkaan mukaan on hienoa, että kaupunki on panostanut omistamiinsa metsiin valmistelemalla

omistuksensa kehittämistä. Erityisesti taajaman lähimetsät ovat tärkeitä asukkaille. Muistutuksen mukaan varsin pieni joukko on asukkaita/kouluja/päiväkoteja on valitettavasti vaikuttanut valmisteluun. Lähimetsätkään eivät pysy kunnossa ilman niiden hoitoa.

Muistutuksessa ollaan huolissaan siitä, että nyt tämän pienen joukon vaikutus uhkaa viedä metsäomaisuuden hoidon liiksi pois talousmetsästä. Metsätuloilla on muistutuksen antajan mukaan kaupungille iso merkitys ja strategia uhkaa oleellisesti pienentää tuloja. Nettotulot pienenevät kahta kautta: myyntitulot pienenevät ja kustannukset kasvavat merkittävästi aikaisemmasta tasosta.

Muistutuksen antaja on kaupungin veronmaksajana huolissaan strategiaan luonnostellusta kehityssuunnasta.

Vastine: Strategiatyö on pyritty tekemään mahdollisimman laajasti eri tahoja osallistaen. Sekä asukaskyselyssä, että kouluille ja varhaiskasvatukselle kohdennetuissa kyselyissä luonnon monimuotoisuus sekä metsien virkistyskäyttö nousivat tärkeimmiksi tavoitteiksi. Näiden tavoitteiden mukaan tehtävä metsänhoito tulee arvion mukaan nostamaan hoidon kustannuksia, mutta jo tällä hetkellä, johtuen erityisesti taajamametsien lähimetsien sijainnista ja ominaisuuksista, niiden hoito on laajoja taajaman ulkopuolisia metsiä vaativampaa. Lisäksi suurin osa kaupungin metsistä on taajamametsien lähimetsiä. Mm. tästä syystä metsätulojen osuus kaupungin taloudessa on ollut jo viime vuosien ajan hyvin vähäinen.

Metsästrategian tavoitteita määriteltäessä, taloudellisten arvojen sijasta metsien muut arvot on katsottu tärkeämmiksi ja merkittävämmiksi.

Metsästrategia kertoo tulevan metsäsuunnittelun arvot, tavoitteet ja painopisteet. Kustannusvaikutukset nykytilanteeseen voidaan arvioida parhaiten tulevan metsäsuunnitelman avulla.

Esittelijä Kaupunkikehitysjohtaja Kari Setälä

Päätösehdotus

Kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta päättää esittää Orimattilan kaupungin metsiä koskevan metsästrategialuonnoksen edellä mainitun esittelytekstin mukaisesti hyväksyttäväksi kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle.

Kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta päättää esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala aloittaa metsästrategian mukaisen metsäsuunnittelun laatimisen. Metsäsuunnitelmaa varten Orimattilan kaupungin metsistä otetaan mukaan myös kaupungin omistamat puisto- ja liikennealueiden sekä muiden merkittävien kaupungin omistamien yleisten alueiden metsät strategian

mukaisella luokituksella. Näiden metsäalueiden kartoittaminen aloitetaan kuluvan vuoden aikana.

Päätös Valiokunta päätti yksimielisesti päätösehdotuksen mukaisesti.
Täytäntöönpano: pöytäkirjanote kaupunginhallitukselle.

Kaupunginhallitus 03.04.2023 § 124
420/00.01.02/2022

Valmistelu ja lisätiedot Suunnittelu- ja vihertyönasiantuntija Mari Kauppinen, p.044 781 3964, mari.kauppinen@orimattila.fi

Esittelijä Kaupunginjohtaja Kalle Larsson

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus hyväksyy Orimattilan kaupungin metsiä koskevan metsästrategialuonnoksen omalta osaltaan ja lähettää sen edelleen kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Kaupunginhallitus hyväksyy omalta osaltaan, että kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala aloittaa metsästrategian mukaisen metsäsuunnittelun laatimisen ja esittää kaupunginvaltuustolle metsäsuunnittelun laatimisen aloittamista.

Päätös Keskustelun kuluessa Pertti Laaksonen esitti asian palauttamista uuteen valmisteluun. Esitys raukesi kannattamattomana. Kaupunginhallitus päätti hyväksyä Orimattilan kaupungin metsiä koskevan metsästrategialuonnoksen omalta osaltaan ja lähettää sen edelleen kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi. Kaupunginhallitus hyväksyi omalta osaltaan, että kaupunkikehitys- ja tekninen toimiala aloittaa metsästrategian mukaisen metsäsuunnittelun laatimisen ja esittää kaupunginvaltuustolle metsäsuunnittelun laatimisen aloittamista.

Täytäntöönpano
Pöytäkirjanote: Orimattilan kaupunginvaltuusto